Senka ljubavi... - Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡

Autor Ljuba
Sunday, 12 September 2010

Spale KCK U beloj sali KCK u sredu 09.09.2010. godine u 19:00 u organizaciji Kulturnog centra KruÅ¡evac, odrÅ¾ana je promocija knjigeÂ Spasoja Å½. MilovanoviÄ‡a *SENKA LJUBAVI I PESME PONEKE*. Kako je Spale Ä•lan sajta www.poezijascg.com (nekako je sve tu i poÄ•elo), a dramaturg po zanimanju i reditelj po opredeljenju, primetan je bio originalan pristup u relizaciji ove pesniÄ•ke veÄ•eri, tako da smo prisustvovali jednom od neuobiÄ•ejenih prikaza knjiga u prepunoj beloj sali KCK...

Naravno i recenzenti knjige: Gordana VlahoviÄ‡, Jelena ProtiÄ‡-PetronijeviÄ‡ i Milanka MilosavljeviÄ‡-MilosavljeviÄ‡ i gosti na promociji: Miodrag JakÅ¡iÄ‡, Milomir Bata CvetkoviÄ‡ i Ljubodrag ObradoviÄ‡, kao i glumci koji su kazivali stihove iz knjige: Lidija UÅ¾areviÄ‡ i Dejan TonÄ•iÄ‡, bili su originalni i neponovljivi...

i ide i ide Ä•ovek...
Â a gde, idi za njim pa vidi..... (Å½ivorad MilovanoviÄ‡)

Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡

Ð Ð•Ð§ Ð•Ð£Ð¢ÐžÐ Ð•

Ð¾Ð²Ð¾ Ñ•Ñƒ Ð¿ÐµÑ•Ð¼Ð¼
Ð·Ð° Ñƒ jÐµÐ´Ð½Ð¾Ð¼ Ñ‚Ñ€ÐµÐ½ÑƒÑ‚ÐºÑƒ
Ð¾Ð²Ð¾ Ñ•Ñƒ Ð¿ÐµÑ•Ð¼Ð¼
Ð·Ð° jÐµÐ´Ð½Ñƒ Ð¸ Ð¿Ð¾ Ð¶ÐµÐ½Ñƒ
Ð¾Ð²Ð¾ Ñ•Ñƒ Ð¿ÐµÑ•Ð¼Ð¼ Ð·Ð° Ñƒ Ñ‚Ñ€ÐµÑ›Ñƒ Ñ•Ð¼ÐµÐ½Ñƒ
Ð¾Ð²Ð¾ Ñ•Ñƒ Ð¿ÐµÑ•Ð¼Ð¼
Ð·Ð° Ð¾Ð½Ð¾ Ñˆ,Ð¾ Ñ…Ð¾Ñ›Ðµ Ð´Ð° ÐºÑ€ÐµÐ½Ñƒ
Ð¿Ð° Ð½Ð°Ð»ÐµÑ‚Ð¸ Ð½Ð° Ð¿Ñ€Ð¾Ð·Ð¾Ñ€
Ð¿Ñ€ÐµÐºÐ¾Ð²Ð°Ð½Ð¾Ð³ Ð·Ð° Ñ•Ð¼ÐµÐ½Ñƒ Â
(Ñ‡Ð¾Ð²ÐµÐº Ð³Ð»ÐµÐ´Ð° Ð° Ñ‚ÐµÐ»Ð°Ð´ Ð±Ð»ÐµÐ´Ð½Ñƒ)
Â
Ñˆ,Ð¾ Ð·Ð±Ð¾Ð³ Ð¿ÐµÑ‡ÐµÑšÐ°
Ð¾Ñˆ°Ð´Ð¸ ÐµÐ»Ð¸Ñ‚Ñƒ Ð¾Ñ‚ÐµÐ½Ð½Ñƒ
Ð° Ñ•Ð°Ð´ Ð¼Ñƒ Ñ•Ðµ Ð¿Ð¾Ð´Ð³Ð¾Ñˆ°ÐµÐ½ Ð½ÐµÐ²Ð°Ñ™Ð°Ð»Ð° Ñ•Ð¼ÐµÑˆÐºÐ°
Ð³Ñ€ÐµÑˆÐºÐ°
Ð³Ñ€ÐµÑˆÐºÐ°

Dejan TonÄ•iÄ‡ govori Spsojevu poeziju

Jelena ProtiÄ‡-PetronijeviÄ‡

Lidija UÅ¾areviÄ‡

Ljubodrag ObradoviÄ‡

Gordana VlahoviÄ‡

Đ•ĐœĐ•Đ•Đ•Đ¢

Ñ‚Đ¾ Ñ˜Ñ‚Đ¾ Đ½Đ¸Ñ˜Đ°Đ½Đ¸Ñ˜ Ñƒ Đ¼ĐµĐ½Đµ
Ñ˜Đ° Ñ•Đ°Đ¼ Ñ•Đµ Đ¸Đ³Ñ€Đ°Đ¾ ĐºĐ°Đ¾ Đº'Đ¾ Đ¼Đ°Đ»Đ¸

Ñ˜ĐµĐ´Đ¸Đ½Đ¾
Đ±Đ¾Đ»ĐµÑ•Ñ, Đ½Đ¸Ñ˜ĐµĐ´Đ½Ñƒ
Đ½Đ¸Ñ•Đ°Đ¼ Đ¿Ñ€ĐµĐ»ĐµĐ¶Đ°Đ¾
Đ¸ Ñ˜Ñ‚Đ¾ Ñ•Đ°Đ¼ Đ»ĐµĐ¶Đ°Đ¾
Đ¿Đ¾Đ´ Ñ•ĐµĐ±Đµ Ñ•Đ°Đ¼ Đ¶ĐµĐ½Đµ
Đ¼ĐµÑ‚Đ°Đ¾
Đ´Đ° Đ¼Đµ Đ½Đµ Đ¶Ñƒ™Đ° Đ¿Đ°Đ¿ĐµÑ€Ñ˜Đµ Ñ•Đ½Đ¾Đ²Đ°

Đ°ĐºĐ¾ Đ¼Đµ Đ¿Ñƒ•Ñ‚Đ¸Ñ˜

Đ½Đ° Đ·Đ°Đ´Ñƒ˜Đ½Đ¸ Đ´Đ°Đ½
Ñ•Đ²ĐµÑ›Ñƒ Ñ‚Đ¸ Đ¿Đ°Đ»Đ¸Đ¼
Ñ•Đ¸Đ³Ñƒ€Đ½Đ¾

Đ° Đ¸ Đ½Đµ Đ¼Đ¾Ñ€Đ°Ñ˜

Đ´ĐµÑ†Đ¾Đ¼ Ñ•Đ°Đ¼ Đ·ĐµĐ¼Ñ™Ñƒ Đ´ĐµÑ†Đ¸Đ¾
Đ¸ ĐºĐ°Đ´ Đ³Đ¾Đ´ Đ¼Đ¸ Ñ•Đµ Ñ…Ñ‚ĐµĐ»Đ¾
Ñ€Đ°ĐºĐ¸Ñ˜Đ¾Đ¼ Ñ•Đ°Đ¼ Đ²Đ¾Ñ›Đ½Đ¾Đ¼
ĐœĐµÑ•ĐµÑ† Đ¼Đ¸Ñ€Đ¸Ñ•Đ°Đ¾

Đ° Đ¾Đ½Ñƒ Đ¿ĐµÑ•Đ¼Ñƒ
Ñ˜Ñ‚Đ¾ Ñ•Đ°Đ¼ Ñ•Đ¼Đ¸Ñ•Đ»Đ¸Đ¾
Đ¸ Đ½Đ¸Ñ˜Đµ Đ±Đ¸Ñ‚Đ½Đ¾
ĐºĐ°ĐºĐ¾ Ñ›Đµ Ñ•Đµ Đ·Đ°Đ²Ñ€Ñ˜Đ¸Ñ‚Đ¸

Đ¿Ñ€Đ²Đ¸Đ¼ Ñ•Đ°Đ¼ Ñ˜Đµ Ñ€Đ°Đ´Đ½Đ¸Ñ†Đ¸Đ¼Đ°
Ñ€Đ°Đ·Đ´Đ°Đ½Đ¸Đ¾
Đ¸ Đ¿ĐµÑ‡Đ°Ñ‚Đ¸Đ¼ Đ²Đ¾Ñ•ĐºĐ¾Đ¼
Đ½Đ¸Đ· ĐœĐ¾Ñ€Đ°Đ²Ñƒ
Đ¿Ñƒ•Ñ‚Đ¸Đ¾

Đ¼Đ¾Ñ€ĐµĐ¼ Ñ•Đµ Đ´Đ¾Đ»Đ¸Đ²Đ°Đ»Đ°
Đ´Đ¾Đ»Đ¸Đ²Đ°Đ»Đ°
Đ¿Đ° Ñ•Đµ Ñ•Đ²ĐµÑ‚Đ¼ Đ¿Ñ€Đ¾Ñ•Ñƒ Đ¿Đ»Đ°Đ²Đ¸

Đ˜ Ñ•Đ°Đ´
ĐœĐ¾Ñ€Đ°Đ²Đ°
Đ¼Đ¾Ñ˜Đ¾Đ¼ Đ¿ĐµÑ•Đ¼Đ¾Đ¼
Đ´Đ°Đ»ĐµĐºÑƒ Đ½ĐµĐºÑƒ Đ¾Đ±Đ°Đ»Ñƒ Đ¿Đ»Đ°Đ²Đ¸

Ñƒ ÑšĐ¾Ñ˜ Ñ˜Đµ Ñ•Đ²Đµ Đ¾Đ²Đ¾
Đ¸ Ñ˜Đ¾Ñ^ Ñ‚Đ¸ Đ¸Đ¼Đ° Ñ‚Ñƒ
Đ¸ Đ³Ñ€Đ°Đ´Đ¾Đ²Đ°
Đ¸ Đ¿Ñ€Đ¾Đ¿Đ»Đ°Đ½Đ°ĐºĐ°
Đ¸ Ñ^ÑƒĐ¼Đ¾Đ²Đ° Ñ^ÑƒĐ¼Đ¾Đ²Đ¸Ñ‚Đ¸Ñ…
Đ¸ Đ¸Đ¼ĐµĐ½Đ¾Đ¼ Ñ•Đ²Đ°ĐºĐ¸Đ¼
Ñ•Đ²Đ°ĐºÑƒ Ñ•Đ°Đ¼ Ñ™Ñƒ±Đ°Đ² Đ¿Đ¾Đ·Đ²Đ°Đ¾
Đ´Đ° Ñ•Đµ ĐœĐ¾Ñ€Đ°Đ²Đ° Ñ…Đ²Đ°Đ»Đ¸

Ñ^Ñ‚Đ¾ Đ¾Đ½Đ° Đ½Đ¸Ñ˜Đµ
Ñ˜Đ° Ñ•Đ°Đ¼
Ñƒ ÑšÑƒ Đ´Đ¾Đ²Ñƒ€ĐºĐ°Đ¾

Đ¸ Ñ‚ĐµÐ±Đµ
Ñ^Ñ‚Đ¾ Đ½Đµ Đ·Đ½Đ°Ñ^
Đ¸ Đ¼ĐµĐ½Đµ Ñ^Ñ‚Đ¾ Đ·Đ½Đ°Đ¼

Đ´Đ¾Đ±Ñ€Đ¾ Ñ˜Đµ Đ´Đ° 'Đ¾Ñ›Đµ Đ´Đ° Đ½Đ°Ñ• Đ¿Ñ€Đ¸Đ¼Đ¸ Đ¾Đ²Đ°ĐºĐ²Đµ

Ð° Ñ‚Ð¸ Ñ‚Ð¾ ÑˆÑ‚Ð¾ Ð½Ð¸ÑˆÐ°Ð½Ð¸Ñˆ
Ñƒ Ð¼ÐµÐ½Ð¸
Ñ˜Ð° Ñ•Ð°Ð¼ Ñ•Ðµ Ð¸Ð³Ñ€Ð°Ð¾ Ðº'Ð¾ Ð¼Ð°Ð»Ð¸
Ñ•Ð° ÐœÐ¾Ñ€Ð²Ð¾Ð¼

Ð¡Ð¿Ð°Ñ•Ð¾Ñ˜Ðµ Ð–. ÐœÐ¸Ð»Ð¾Ñ˜Ð²Ð°Ð½Ð¾Ð²Ð¸Ñ›

Ð•Ð•Ð¡ÐœÐ¨Ð•Ð•Ð˜ Ð‘Ð ÐšÐ

Ð±Ñ€Ð°Ð·Ð¸Ð¼ Ñ‡ÐµÐ»Ð¾
Ð´Ð° Ð·Ð°Ñ•Ð°Ð´Ð¸Ð¼ Ñ…Ð»Ð°Ð´
Ð¿Ð¾Ð´ ÑšÐ¸Ð¼ Ð¼Ð»Ð°Ð´Ð°
Ð´Ð° Ð¿Ñ€Ð¸Ð»ÐµÐ³Ð½ÐµÑˆ Ð³Ð¾Ð»Ð°
Ð´Ð° Ð¾Ð´Ð¾Ð·Ð´Ð¾
Ñ˜Ð° Ð½Ð°Ñ•Ð¼ÑˆÐ¸Ð¼ Ð±Ñ€Ð°

Ñ‚Ð¾ Ð¶Ð¸Ð²Ð¾Ñ‚, Ð½Ð¸Ñ˜Ðµ
Ð²ÐµÑ› Ñ‚Ð²Ð¾Ñ˜Ðµ Ñ‚ÐµÐ»Ð¾
Ð¼Ð°Ð»ÐµÐ½Ð¾ Ð¸ Ñ•Ñ‚Ð¸Ð´Ð½Ð¾
Ñƒ Ð¼Ñ€Ð°ÐºÑƒ Ð´Ñ€Ñ…Ñ‚Ð¸Ñ˜
Ð¿Ñ€ÐµÐ´Ñ•Ñ‚Ð°Ð²Ð°
Ð¸ Ð²Ð¸Ñ€

Ð¿Ð¾Ð½Ð¾Ñ€Ð¸Ð¸Ñ†Ð¸Ð¼Ð¾ ÐºÐ°Ð´ Ð¸Ð·Ð²Ð¸Ñ€ÐµÐ¼
Ñƒ Ð¼Ð¸Ñ€Ñ•Ñƒ Ñ†Ð²ÐµÑ›Ð°
Ð»Ð¸Ð²Ð°Ð´ÑšÐ¸Ð¼ Ð¼ÐµÐ´Ð¾Ð¼
Ñ•Ð»Ð°Ð´ÐºÐ¸Ñ… Ñ‚Ð²Ð¾Ñ˜Ð¸Ñ…
Ð´Ð° Ð¼Ð¸ Ð±Ñƒð´ÐµÑˆ Ñ•Ñƒð½Ñ†Ðµ
Ð¸ Ð¾Ñ‡Ð¸ÑšÐ¸ Ð²Ð¸Ð´

Ð¡Ð¿Ð°Ñ•Ð¾Ñ˜Ðµ Ð–. ÐœÐ¸Ð»Ð¾Ñ˜Ð²Ð°Ð½Ð¾Ð²Ð¸Ñ›

Milomir Bata CvetkoviÄ‡

Milanka MilosavljeviÄ‡-MilosavljeviÄ‡ (prva sa desna)

Miodrag MiÄ‡a JakÅ¡iÄ‡ (prvi sa desna)

U publici je bilo najviÅ¡e pripadnica lepÅ¡eg pola koje vole Spasojevu poeziju

MASNI TI BRKOVI

Kad niÄ•ija zvezda,
do zore
dogoreti neÄ‡e moÄ‡i,
u kom smo mi,
onda,
ovo delu noÄ‡i,
te se jasno vidi,
a zora sigurno nije.

More,
da li su ono
na drumovima Turci,
il su to naÅ¡i ajduci,
Å¡to postaÅ¡e
gori no Turci.
Il su jataci,
oduvek bili
samo pileÄ‡i bataci.

Vala dugo Turaka,
po drumovima
i nije bilo.
Silo,
masni ti brkovi,
te se sijaÅ¡
i uz sveÄ‡u
i uz mesec
i uz zvezdu danicu.

Eh,
lako je meni,
kad uvek izaberem
silu,
na videlu.

(C) Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡

JA, SPASOJE, KROZ EVOLUCIJU
iliti
JAO, SPASOJE, CRNI SPASOJE

Mogao sam ja,
da budem mrav,
recimo,
pa da se budim rano,
i ceo dan neÅ¡to da radim,
recimo,
njivu da sadim.

Ali doÄ‘e ptica,
Å¡to zna da leti,
sa pogledom oÅ¡trim,
a kljunom joÅ¡ gorim,
recimo.
KakoÂ sa njomda se borim,

gde tako jak Å¡tit da naÄ‘em,
kakav maÄ• da izmislim,
koplje visoko,
recimo.
Nisu viÅ¡e ni ptice glupe,
da se straÅ¡ila plaÅ¡e,
recimo.

Ni Ä•vrÄ•ak viÅ¡e nisam,
ako sam nekad mogao
i to da budem,
recimo.
Prsti mi utrnuli,
stomak se slepio,
sluh oslabio,
a i ne vidim viÅ¡e baÅ¡ najbolje,
recimo.

Pa Å¡ta sam onda,
recimo?

Da sam mogao,
da budem Ä•ovek,
morao bih prvo,
da budem majmun.
Kako da budem majmun,
u ogledalu da se gledam,
deca da mi se smeju,
recimo.

Å ta sam onda,
kad u bajci nisam,
a majmun neÄ‡u da budem
i u boga baÅ¡ ne verujem,
a revulucije me pojele?

Å ta sam onda,
brate roÄ‘eni,
brate Srbine,
ako umeÅ¡ i znaÅ¡
kaÅ¾i mi,
recimo.

(C) Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡

TAKO IDE TA IGRA

Bila je senka proleÄ‡a
Bila je proleÄ‡na senka

Senka je bila proleÄ‡e

Tako ide ta igra
U kojoj bi da uÄ•estvujeÅ¡

Ti ljubomorni
A na Å¡ta li si
to ljubomoran

Å ta hoÄ‡eÅ¡
KaÅ¾i

Ko Ä‡e me zagrejati
Ko me joÅ¡ voli
Dajte vrele Å¡ake
Dajte uÅ¾arene poglede

HoÄ‡eÅ¡ fakir da budeÅ¡
Iguman
SektaÅ¡
HoÄ‡eÅ¡ u revoluciju
Ratove silne da vodiÅ¡

Ti si ko stvoren za evoluciju

Mirno da sanjaÅ¡
Bila je senka proleÄ‡a
Bila je proleÄ‡na senka
Senka je bila proleÄ‡e

Tako ide ta igra
Kad ostane senka
I ne znaÅ¡
Da li je bilo proleÄ‡e
Ili je to tek igra senke

Hajde iz poÄ•etka
Ako je bilo proleÄ‡e
I bilo koji dan u aprilu

Recimo dvanaesti

Bila je i senka

Ali Å¡ta ako je bila noÄ‡
Tek ponoÄ‡ proÅ¡la
Dvadeset i prvi je vek
Postoje sijalice
Baklje
SveÄ‡e
Mesec
Postoji zvezda Danica

HoÄ‡eÅ¡ da kaÅ¾eÅ¡
Iz veka u vek

Dobro
RaÄ•uni moraju da se svedu

Bilo je proleÄ‡e
Bila je senka

Å ta ovog proleÄ‡a
Na primer 2007 godina posle

Da li Ä‡e se
i ovog proleÄ‡a pojaviti senka
Ili Ä‡eÅ¡ spavati svoj zimski san

Mumlaj
Medvedu
Na vaÅ¡ar Ä‡u ja tebe
Za dokone da skaÄ•eÅ¡
Hop hop hop
Igraj okreÄ‡i se trupkaj
Razjari se
Zaurlaj
HoÄ‡eÅ¡ da ti priÅ¡ijem senku

Nisi ti Petar Pan
ZaboravljaÅ¡
Hajde reci
Ko je oteo indijansku princezu

KaÅ¾i neÅ¡to
Sve Å¡to si rekao
Ponovo
Ponovo
Ponovo
Ponovo

Neko Ä‡ete Ä•uti
NoÄ‡ je
TiÅ¡ina
ProleÄ‡e

Å ta misliÅ¡
kako miriÅ¡e senka

Na beton
Na zemlju
Na naftu
Tako bi trebalo
Ne umeÅ¡ ni da miriÅ¡eÅ¡

Na proleÄ‡e
Ako znaÅ¡ kako miriÅ¡e
PomeÅ¡aj cveÄ‡e
Napravi ikebanu
Udahni punim pluÄ‡ima
I
U najdublji okean zaroni

Ovo je podvodni svet
Potonuli kontinent
Ovo je gusarsko blago
Treba ti vazduh

Ha
Å¡ta sad oseÄ‡aÅ¡
Nigde nikoga
Neki ogroman talas
Vetar
I boca ona Å¡to nema kome

Neka bude sunce
Neka bude zemlja
I ti na njoj

Opet senka

ÄŒija je ako nije tvoja
od zveri neke
od rajskog drveta
odsjaj mora

Ispusti vazduh
Udahni
Kao da je proleÄ‡e
Dan u aprilu
Recimo dvanaesti

Tako je zapisano
Bila je senka proleÄ‡a
Bila je proleÄ‡na senka
Senka je bila proleÄ‡e

Tako ide ta igra

(C) Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡

RECENZIJE

Gordana VlahoviÄ‡

O LjUBAVI, I PONEÄŒEMU JOÅ
(kao lako i lagano)

Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡, dramaturg, reditelj, teatrolog i pesnik, i joÅ¡ poneÅ¡to, sloÅ¾io je u svoju prvu knjigu pesama imenom SENKA LjUBAVI i pesme poneke svoje pesniÄ•ke radove, podelivÅ¡i ih na Ä•etiri poetska kruga, iliti ciklusa. Da se moÅ¾e oÄ•ekivati sasvim nekonvencionalna tvorevina, paÅ¾ljivom Ä•itaÄ•u jasno je i pre no Å¡to stih zabruji. Da se, naime, uoÄ vreme nastanka pesama, oznaÄ•eno ispod naslova (1971 - 2010). Autor je roÄ‘en 1971. ZnaÄ•i, roÄ‘enjem je zapevao ili proplakao Å¡to se u stihovima Ä•esto preplete i teÅ¡ko deli. Kratkim motom kojim citira Å½ivorada MilovanoviÄ‡a, svoga oca, usmerava se ka Ä•ovekovom tragu. Svoje proloÅ¡ko obraÄ‡anje jednom pesmom oznaÄ•io je ironiÄ•nim predloÅ¡kom: Umesto metodoloÅ¡kog uvoda. Nazivi ciklusa kojima prati Ä•oveÄ•iji trag pre njega zacrtan, te i sopstveni ostavlja za druge, odstupaju od uobiÄ•ajenih. Pesnik (ili kako knjiÅ¾evni kritiÄ•ari, teoretiÄ•ari i profesori vole da kaÅ¾u - lirski subjekat) oÄ•ito kor svoja znanja iz dramaturgije i teatrologije, pomalo prkosno, Å¡eretski se poigravajuÄ‡i kliÅ¡eima, te Ä•etiri poetska ciklusa glase: SENKA LjUBAVI u socio-kulturoloÅ¡kim okolnostima, SENKA LjUBAVI u sopstvenom kontekstu, O poetici SENKE LjUBAVI i Umesto zakljuÄ•ka. Tematski se ciklusi ne zatvaraju veÄ‡ se prelivaju i proÅ¡iruju uvoÄ‘enjem novih motiva i asocijativnim povezivanjem.

Naoko lagodno, naoko kao usput, pa podsmeÅ¡ljivo, lascivno na momente, nekog da nasmeje, nekog da malo lacne, da moÅ¾da koga zatekne raspusnim izrazom. Ispod tog lako - lagano ima oprosti, i pomalo zgaÄ‘enosti na oveÅ¡tale laÅ¾i i prenemaganja, na svet bez prave ljubavi. Pesme erotske nisu samo to; ni psovaÄ•ki stihovi nisu psovanja radi samo, radi strujnog udara na ustajalim knjiÅ¾evnim veÄ•erima. Iza tog pravog sloja komotnosti kao da tamni podzemni koren puÅ¡ta zmijastu travku zlaticu koja se pijaviÄ•no prikaÄ•inje za fineÂ biljÄ•ice deteline sa Ä•etiri lista. Upreda se i steÅ¾e, i razastire tamnina neuspeha, opÅ¡ta kakofonija â€žmemljive zemljeâ€œ. NiÅ¡ta na ovom svetu nije lako, i nikome: ni mravu, ni cvrÄ•ku, a Ä•oveku koji nije siguran gledali â€žmajmun sebe u zrcaloâ€œ.

U nekoliko mahova pesnik (lirski subjekat, da) dotiÄ•e temu traganja za identitetom (ko si, Å¡ta si, zaÅ¡to si). U pesnika je stalno prisutno dvojstvo. Iskustvenim poimanjem dolazi do sumnje u spas i na nebu, i na zemlji, uz eksplicitnu misao da su revolucije davno pojele sopstvenu decu, te i onaj grÄ• u reÄ•ima â€žcrni Spasojeâ€œ jeste razumljiv i blizak. Druga strana Spasoja, pesnika, potiskuje ono crno (jer i crno moÅ¾e crnje biti), te ispliva dionizijsko slavljenje Å¾ivota: Å¾eli da zagrabi belinu, i smeh, i Å¾enu, i polja, i Ä•aÅ¡u punu kapljice.

U drugom ciklusu SENKA LjUBAVI u sopstvenom kontekstu na mah prevari Ä•itaoca. UÄ•ini se da je omekÅ¡ao, da je ljubavlju opitomljen, a onda zapeva duhovitu Ajde da se kockamo, te erotsku DomaÄ‡insku, pa malo Å¡enluÄ•eÄ‡i sa veÄ•nim temama demistifikuje vekovnu muÅ¡ko-Å¾ensku priÄ•u. Kao na klackalici, svoj nemarno-Å¾onglerski iskaz prevodi u meditativnu strukturu, i u treÄ‡em ciklusu, i do kraja. Ne moÅ¾e da se ne podsmehne otuÄ‘enju u svopÅ¡toj pomami vizuelno-akustiÄ•kih tehniÄ•kih teoretisanja, i umreÅ¾avajuÄ‡i kao u paukovu mreÅ¾u zavisnika; nema ni ljubavnika, ni pravih saigraÄ•a nevinim druÅ¾benim Ä•arima igre udvoje. No, nije baÅ¡ sve za podsmeh, ni za Å¾onglersko poigravanje. Bude i finog Ä•ulnog doÅ¾ivljaja posle Ä•ega se ozari sunce u oÄ•nom vidu. Izda se uokvireni neÅ¾nik iza raspusnih reÄ•i i naturalistiÄ•kih slika. Ako osmeh voljene dobrodoÅ¡lica dana, ipak Ä‡e lirski subjekt naÄ‡i naÄ•in (i nauÄ•iti) kako se osvaja Å¾eljena. Å½ensko je pronicljivije no Å¡to muÅ¡karac misli. OsetiÄ‡e se Å¾ena koja je â€žpotamanâ€œ, a onda, neka Njega, (ili - Ga) i ubije â€žvisok

Nije Å¡teta! Zna da razodene preljubu na Ä•in, na delo, bez sentimentalno patetiÄ•nih ukrasa, da se podsmehne praÅ¡tanju kao moralnoj vrednosti. Po zavrÅ¡enoj preljubi i zadovoljenih Ä•ula stihuje se

... ja Ä‡u da te otmem
a taj tvoj
posle moÅ¾e da izigrava
banoviÄ‡ strahinju
baÅ¡ ako hoÄ‡e
Â Â Â (Hajde da sluÅ¡amo kiÅ¡u)

Uticaj pozoriÅ¡nog Å¾ivota kod izbora teme na moÅ¾e se zaobiÄ‡i, niti autor to Å¾eli. Asocijativne veze sa pozoriÅ¡nom literaturom neizbeÅ¾no je, te Ä•italac sreÄ‡e i Otela, i dotiÄ•e Troju, i antiÄ•ku GrÄ•ku, i upoznaje glavne glumce i sujetne glumi

U osnovi svega je ipak Å¾udnja za ljubavlju (Mogao bih, Priznajem, Da nema neba ...), o Ä•emu god pevao i Ä•ime god se Ä•ovek branio. Na stranu skrivanje u (povremeno) bahata kvaziravnoduÅ¡nost koja se paÅ¾ljivim Ä•itanjem i Ä•ini kao zastor, odbrana; doduÅ¡e Ä•esto duhovito ironiÄ•no, sa igrom reÄ•i i inverzijama, na momente razgaljujuÄ‡a, za estradno kazivanje sjajna. A duÅ¡a pesnikova? DuÅ¡e ionako niko nije proÄ•itao do kraja. I kad pesnik â€žrasprodaje snoveâ€œ, u sveopÅ¡toj rasprodaji, nije se loÅ¡e doÄ•epati kojeg slova, reÄ•i, pesme. ZaÅ¡to?

... da se izraziÅ¡
da se zapamtiÅ¡
da preÅ¾iviÅ¡
Â Â Â (Rasprodajem snove)

Da se pesmom spaseÅ¡.

Umesto zakljuÄ•ka upravo autor priznaje ono Å¡to od poÄ•etka sluti. Senka njegove ljubavi je neizbeÅ¾na pratilja, kolikogod neuhvatljiva i promenljiva bila, u izmicanju. OslobaÄ‘anja od nje nema. Treba shvatiti kao finu poÅ¡alicu naslov poslednje pesme u knjizi. Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡ ima vremena. Nema vremena za sitna rasipanja snage, za usputne slabosti, za patetiÄ•na uteÅ¡na samosagorevanja. Ima vremena za prednosti koje izdvaja. Prednost daje Å¾ivotu, u snazi, u moÄ‡i sebesvesnog, u ljubavi Å¾ivoj.

Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡ ume da se poigra i narodnim iskazima (poslovica, kletva, zaklinjanje) i da ih uklopi u svoj urbani, sveÅ¾i, pomalo divlji, pomalo neÅ¾ni poetski iskaz. DuÅ¾ina stihova varira; preovlaÄ‘ujuÄ‡e je kratak, ritam je ubrzan b kao i proletanje zbivanja u naÅ¡em zahuktalom dobu. Poezija Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡a Ä•ita se (bez dosade), reperi je mogu na svoj naÄ•in kazivati, a najbolja kombinacija jeste da se autor odsluÅ¡a i odgleda dok stihove kazuje. Ako bude prilike, ne bi je trebalo propustiti. (Prilike se ne Ä•ekaju, one se stvaraju.) Imala sam zadovoljstvo da autora sluÅ¡am.

Gordana VlahoviÄ‡

Jelena ProtiÄ‡-PetronijeviÄ‡

IGRA SENKI

Ako bi prva knjiga poezije Spasoja Å½.MilovanoviÄ‡a mogla da stane u jednu reÄ•, onda bi ta reÄ• bila - igra. A Å¡ta sve moÅ¾eÂ biti igra, o tome bi se moglo razmiÅ¡ljati, pre svega o tome da je igra vaÅ¾na odrednica umetnosti.

Ima u knjizi SENKA LjUBAVI potrebe za igrom, iako je ljubav podloga, osnovna boja, senka senke, senka pozoriÅ¡ta, senka neba i ko zna Ä•ega sve joÅ¡. I kad pesnik, na trenutak primeti: ako se od sutra viÅ¡e ne budu pisale/ljubavne pesme/onda to niko neÄ‡e opaziti/neÄ‡e postojati stvarna potreba- ostaje potreba za igrom i nagoveÅ¡taj ljubavi. Makar od svega ostala samo senka.

U ovoj prvoj knjizi pesnik traga za sopstvenim izrazom i nalazi ga negde u ruÅ¡enju oÄ•ekivanog, u eksperimentu sa narodnim iskustvom preuzetim na razne naÄ•ine , u variranju tema i termina iz pozoriÅ¡nog Å¾ivota , u ispitivanju granica dopuÅ¡tenog... Pesnik sam sebi odreÄ‘uje granice, pa one seÅ¾u do Fixija, Los AnÄ‘elesa i nazad, podno Jastrepca, do carskog grada. I, da, pesnik ne koristi velika slova po pravilu, nego samo ponekad, kad je njemu vaÅ¾no. Da li je svet za njega to poznato globalno selo, pa ga ujednaÄ•ava malim slovima, kao i neke ljude, junake drama, tipske likove? A poezija dopuÅ¡ta mnogo? Svaka reÄ• koÅ¡ta, a ona objavljena ima posebnu cenu, verujemo, zna i ovaj pesnik. Ako ne zna, otkriÄ‡e uskoro.

Â Ipak, nijedan autor nije sam nad belim papirom dok piÅ¡e, iako misli da jeste. Ispred njega, bio toga svestan ili ne, stoji

sve ono proÄ•itano, viÄ‘eno, nasleÄ‘eno od drugih, i, kroz taj filter prolazi njegov odraz na papiru. Spasoje ide, kroz sopstvenu igru, ponegde i stazom Vaska Pope i to mu je kompliment. Popini elementi ljubavne poezije poreÄ‘ani su na Spasojev naÄ•in, taj rebus neko primeti, neko ne. JeziÄ•ke asocijacije primeÄ‡uju se lakÅ¡e, sluÅ¾e i za razbijanje patetike, obzirom da je ljubavna poezija u pitanju. Ipak, snaÅ¾na, izvorna potreba za iskazivanjem eksplozije oseÄ‡anja, ponekad umotana u viÅ¡esmislenu erotsku svilu uprkos ukusu jeftine rakije i sirovoj snazi u opticaju, uvrÅ¡Ä‡uje ovu knjigu u red ljubavne poezije. Uprkos sumnji autora.

Jelena ProtiÄ‡-PetronijeviÄ‡

Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â Â

Milanka MilosavljeviÄ‡-MilosavljeviÄ‡

POZIV NA DNEVNE SNOVE
ili
â€žPRIMANjE I PRERAÄ•IVANJE STVARNOSTI
(Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡: SENKA LjUBAVI i pesme poneke, KruÅ¡evac, 1971 - 2010)

Rukopisna zbirka poezije nastajale tokom celog pesnikovog Å¾ivljenja, skoro Ä•etiri decenije, veÄ‡ u naslovu se odreÄ‘uje kao stilski i Å¾anrovski kontrapunkt, izmeÄ‘u romantiÄ•arskog, Ä•ak sentimentalistiÄ•kog zvuÄ•anja sintagme â€žsenka ljubavâ€œ i inverzije â€žpesme ponekeâ€œ, koja u pamÄ‡enju Ä•itaoca nalazi Vukove â€žpesme razliÄ•neâ€œ.

Ova igra se nastavlja u posvetama sinovima i uzimanjem oÄ•eve pesme za moto, latentnim parafraziranjem OÄ•enaÅ¡ - molitve, stavljanjem na poÄ•etno mesto sin(ov)a, a na drugo oca; kao i u meÄ‘unaslovima, uslovno reÄ•eno, ciklusa pesama koji su â€žpozajmljeniâ€œ iz nauÄ•nog jezika (Umesto metodoloÅ¡kog uvoda, SENKA LjUBAVI u socio-kulturoloÅ¡kim okolnosti SENKA LjUBAVI u sopstvenom kontekstu, O poetici SENKE LjUBAVI, Umesto zakljuÄ•ka) sa istom namerom i efektom kontrasta, ali i persiflaÅ¾e.

Tezu Branka MiljkoviÄ‡a da Ä‡e u slobodnom druÅ¡tvu â€žpoeziju svi pisatiâ€œ MilovanoviÄ‡ proÅ¡iruje nudeÄ‡i moguÄ‡nost poezije o svemu. Njegov lirski subjekt je neka vrsta ekvilibriste na liniji izmeÄ‘u ratioÂ i emotio zone Ä•ovekovog biÄ‡a i, uglavnom, se javlja u prvom licu jednine. GovoreÄ‡i o sebi, najÄ•eÅ¡Ä‡e se obraÄ‡a Å¾eni koju voli ili Å¾eli, ali i muÅ¡karcu, Ä kao protivniku. Pojedine pesme u naslovu imaju imena (GospoÄ‘a Dafina, Gospodin Ljuba) subjekata koje pesnik apostrofira u svom monologu. Ipak, svest o sebi, kao lirskom subjektu, dominira i u afirmativnom i u negativnom kontekstu: ja sam dobrovoljac ... ja sam cirkuzant; i u naslovu pesme Ja, Spasoje, kroz evoluciju, iliti jao, Spasoje, crni Spasoje je eksplicitno dat taj dualizam.

Pesnik svoj stih gradi voÄ‘en sinkopama kolokvijalnog jezika, idiomima koji se nadovezuju jedan na drugi u asocijativnim nizovima, a potiÄ•u iz svih funkcionalnih stilova - od nauÄ•nog do slenga. Kao da je sve ikada Ä•uveno pretoÄ•eno u poeziju: od prenatalnog tepanja do magistrature, a poneÅ¡to i iskovano kao: pesmarenje, odnosno; decom zemlju deciti! Mogao bi se Ä•itav reÄ•nik frazeologizma saÄ•initi i metodoloÅ¡ki obraditi od arhaizma do vulgarizma.

MilovanoviÄ‡ev stih je kratak, slobodan, Ä•ak i kad se rimuje, a interpunkcija je izbegnuta. Rima je Ä•esto na granici banalnog, ali se stiÄ•e utisak da je sluÄ•ajna i da pesnik ide za asonancom i alteracijom, pa usput dobije i rimu. Dakle, efekta eufonije, odnosno blagozvuÄ•nosti, koju postiÅ¾e i kad voli i kad preti i kad parodira knjiÅ¡ko znanje.

David Albahari je u jednom Ä•lanku o muzici, u novogodiÅ¡njem broju Politike napisao: â€žNema viÅ¡e znanja, sve je samo informacija i jedino Å¡to je vaÅ¾no jeste brzina kojom se ta informacija prenosi.â€œ Senka ljubavi je poetizovana informacija o (sa)znanju koje je Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡ sakupljao od 1971. do 2010., a od Ä•itaoca zavisi koliko Ä‡e brzo biti preneta, mada u poimanju Poezije faktor brzine ne igra ni noseÄ‡u, ni epizodnu ulogu. Treba Ä•itati.

Milanka MilosavljeviÄ‡-MilosavljeviÄ‡ (prva sa desna)